

LOMBARDIJEN

Wijkidentiteit(en)

LOMBARDIJEN

Wijkidentiteit(en)

In samenwerking met
Wijkraad Lombardijen

Rotterdam, december 2022

INTRODUCTIE

Voor u ligt een rapportage over de identiteit(en) van de Rotterdamse wijk Lombardijen. Het doel hiervan is de ondersteuning van de nieuwe wijkraad in het opstellen van het Wijkakkoord, onderdeel van het nieuwe bestuursmodel 'Wijk aan Zet'. Een wezenlijk element hiervan is het in kaart brengen van een 'beeld van de wijk', op basis waarvan concrete opgaven geformuleerd kunnen worden. Omwille van de ondersteuning van het gesprek hierover – en om een collectieve uitgangspositie te creëren – zijn Veldacademie en Stichting Wijkcollectie gevraagd dit beeld in de vorm van de 'identiteit van de wijk' in kaart te brengen. Het vertrekpunt hiervoor is de beleving van bewoners, ondernemers en andere wijkgebruikers. Welke aspecten dragen vanuit hun perspectief bij aan de identiteit van de wijk?

Identiteit(en) van de wijk

In dit onderzoek naar de identiteit van de wijk is het uitgangspunt niet een enkelvoudige identiteit, maar meerdere identiteiten. De meeste wijkraden hebben in formele zin meerdere wijken onder hun hoede. 'De wijk' is daarom binnen elke wijkraad een begrip met uiteenlopende betekenis en invulling. Tegelijkertijd kan één wijk in de beleving van wijkgebruikers ook meerdere identiteiten hebben. Om al deze identiteiten een plek te geven in dit onderzoek – van een eenduidig beeld over de wijk tot uiteenlopende beelden – wordt de term 'identiteit(en)' gebruikt.

Onderzoeksmethode

Voor dit doeleinde is een onderzoeksmethode ontwikkeld aan de hand waarvan informatie, verhalen en beelden over de identiteit(en) van Lombardijen zijn verzameld. Deze methode gaat uit van verschillende invalshoeken en stemmen, geïnspireerd op de gelaagdheid van het concept identiteit.

Als startpunt zijn bestaande gemeentelijke profielen over de wijk geraadpleegd. Vervolgens is de beleving van wijkgebruikers over de wijk opgevraagd via een digitale vragenlijst die werd verspreid via Mijn Rotterdam. Aansluitend vond een workshop met de wijkraad plaats.

Door de opbrengsten uit deze invalshoeken met elkaar in verbinding te brengen, ontstaat er een gelaagd beeld: de identiteit(en) van de wijk. De rode draad die daarin zichtbaar wordt is door Veldacademie weergegeven in een wijkanalyse. In lijn daarmee heeft Stichting Wijkcollectie zes verhalen in beeld gebracht, aangedragen door wijkgebruikers.

Gedeelde beleving als identiteit

Deze selectie van verhalen is klein ten opzichte van het eindeloos aantal verhalen dat Lombardijen kent. Toch zijn deze verhalen exemplarisch voor de identiteit(en) van de wijk ervaren, juist omdat zij – met de nuances en grijs tinten inbegrepen – door de wijkgebruikers zijn ingebracht. De identiteit van de wijk is te vinden in de gedeelde beleving van haar gebruikers.

Vocatenk...toor

Gall-Gell

Wijhof...

LAAGJES
Aristotelesstraat
Laagjes / Laagjesweg
Dijk-Ammersweg
Molenvliet

83-TD-BS

INHOUDSOPGAVE

1	BEELD VAN DE WIJK	11
	Beeld van de wijk	12
	Over het onderzoek	18
2	VERHALEN	21
01.	Ben Monshouwer	22
02.	Spinozapark	26
03.	Bouwspeeltuin Maeterlinck	30
04.	Orsine Muntslag	32
05.	Buurtvaders	36
06.	Spinozaweg	38
3	VERHALENWANDELING	40
	COLOFON	44

BEELD VAN DE WIJK LOMBARDIJEN

BEELD VAN DE WIJK

Lombardijen is een “prachtwijk” met veel kwaliteiten; bewoners ervaren het als een oase in de stad, met groen, ruimte en dorpse kwaliteiten. Lombardijen is ook een wijk waar bewoners generatie op generatie blijven wonen waardoor het voor veel bewoners als een echte familiewijk aanvoelt. Een wijk waar bewoners van veel culturen en leeftijden naast en met elkaar leven. Maar Lombardijen is ook een wijk onder druk; een wijk die in de beleving de laatste jaren achteruitgaat en waar urgent aandacht nodig is voor veiligheid, woningvoorraad en de staat van de openbare ruimte.

Wijk van eilandjes

Lombardijen kent meerdere kenmerken die het gebied tot een eenheid maken. Maar tegelijkertijd bestaat Lombardijen ook uit vele buurten, of in de woorden van bewoners “eilandjes”. De grenzen zijn soms zeer lokaal voelbaar, tot op straat- of zelfs blokniveau. De verschillen die ervaren worden kunnen bijvoorbeeld zitten in het type woning: “wij” wonen in sociale huur, “zij” aan de andere kant van de straat in hun koopwoningen. Of in woongenot en leefbaarheid: “wij” zitten aan de goede kant van de buurt. Maar ook in gedrag, zoals de wijze waarop men omgaat met de openbare ruimte: “wij” dragen actief bij aan het schoonhouden van onze wijk, “zij” laten juist rommel achter. Deze eilandjes met ieder hun eigen kwaliteiten en pijnpunten maken dat ook oplossingen en uitdagingen zeer lokaal benaderd moeten worden.

“Het was een fijne wijk met mix van alleenstaanden minima en gezinnen. ... Ik zou hier weg willen als ik het me kon veroorloven, al was het maar dat ik mijn kind wat beters gun en normaal kan laten buiten spelen.”

Bewoner via online vragenlijst

Familiewijk of meergeneratiewijk

Volgens bewoners is Lombardijen altijd een echte familiewijk geweest. Een plek waar men graag wilde wonen en waar mensen bleven hangen omdat het er zo fijn was. Waar kinderen die in de wijken opgroeiden vervolgens zelf een gezin wilden stichten. Deze typering als familiewijk uitte zich in een sterke binding met de wijk, veel naastenzorg en een hoge collectieve zelfredzaamheid. Mensen die Lombardijen als familiewijk ervaren zien het ook echt als “hun wijk” en een thuis.

“Lombardijen is een wijk waar iedereen rustig wil wonen, als je eenmaal hier woont kom je er nooit vanaf, het gaat je aan het hart.”

Bewoner via online vragenlijst

Inmiddels gaat dit karakter in de beleving langzaam verloren. De wijk heeft nog steeds veel bewoners die er lang blijven wonen en waarvan ook hun kinderen er blijven wonen. Maar dit komt voor veel van hen doordat ze niet anders kunnen: ze bevinden zich in een kwetsbare positie en wegverhuizen is simpelweg niet mogelijk. Zo ontwikkelt de wijk zich langzaam van een familiewijk voortkomend uit een wens en ideaalbeeld naar een meergeneratiewijk geboren uit noodzaak.

VRAGENLIJST WIJKGEBRUIKERS

Om zoveel mogelijk perspectieven te krijgen op de wijkidentiteit(en), is een vragenlijst uitgezet via digitaal participatieplatform Mijn Rotterdam. In de vragenlijst konden bewoners en wijkgebruikers allereerst een beschrijving van de wijk achterlaten. Daarin lieten ze vaak al duidelijk merken hoe zij hun wijk beleven en waarderen. Is het er prettig wonen? Wat zijn kwaliteiten in de wijk of juist pijnpunten? Hoe is de sfeer en het contact met medebewoners? Hoe is de openbare ruimte? Wat maakt hun wijk

speciaal? Daarnaast had de vragenlijst als doel om van een brede groep bewoners te weten te komen welke plekken, personen en activiteiten volgens hen de wijk karakter geven. Bewoners hebben daarbij op een kaart aangegeven waar in de wijk deze personen, plekken en activiteiten te vinden zijn en hoe onze wijkreporters deze konden bereiken. In Lombardijen hebben in totaal 116 bewoners de vragenlijst ingevuld en zo hun bijdrage geleverd aan de wijkbeschrijving in deze rapportage.

“Diversiteit maakt het wonen nog mooier.”

Bewoner via online vragenlijst

Een rijke mix aan bewoners

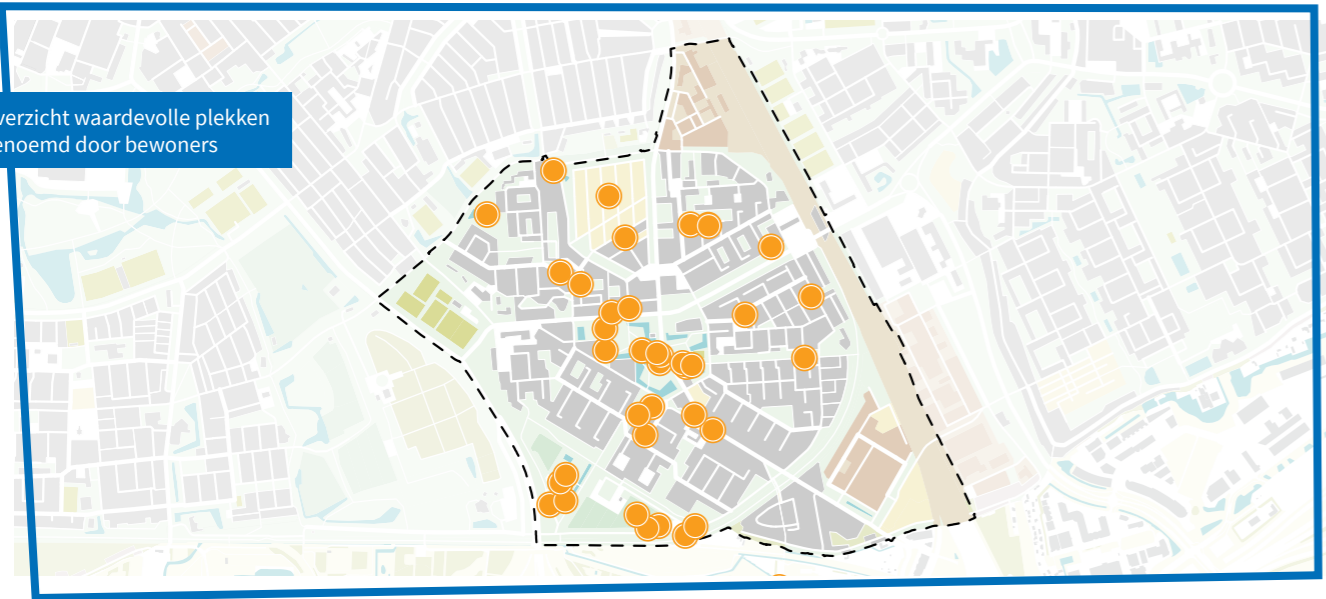
Lombardijen wordt ervaren als een sterk gemengde wijk, zowel als het gaat om leeftijd of culturele achtergrond als economische positie. Deze mix van bewoners wordt veelal gezien als een verrijking en “normaal” maar brengt ook nadelen met zich mee. Zoals groepsvorming of culturele verschillen die zich uiteten in gedrag dat door de een als normaal ervaren wordt maar door de ander als onwenselijk. Binnen de rijke mix zijn wel een aantal duidelijke dominante (leeftijds)groepen aan te wijzen: in Lombardijen zijn relatief veel kinderen maar ligt tegelijkertijd vergrijzing op de loer.

“Lombardijen is een gezellige multiculturele wijk.”

Bewoner via online vragenlijst

De aanwezigheid van de vele kinderen is ook duidelijk zichtbaar in het voorzieningenaanbod, de wijk heeft door bewoners als waardevol beschouwde plekken als Speeltuin Pascal, Bouwspeeltuin Maeterlinck, Kinderboerderij de Kooi, de Meisjesplek en het Huis van de Wijk. Voor ouderen zou er echter te weinig aanbod zijn in de wijk.

Overzicht waardevolle plekken benoemd door bewoners

“Van een eens prachtige wijk, vergaan in een achterstandswijk waar het nodige aan gebeuren zal moeten wil het niet nog verder afglijden!”

Bewoner via online vragenlijst

Wijk onder druk

Niet alleen het karakter als familiewijk is aan het veranderen, ook het gevoel dat Lombardijen een prachtwijk is staat onder druk. Een van de oorzaken daarvan zou de komst van bewoners zonder binding zijn. Dat laatste wordt vaak gelinkt aan de aanwezigheid van huisbazen die verhuren aan bewoners die tijdelijk een woning nodig hebben. Die bewoners lijken ook te leven naar dat gevoel van tijdelijkheid, wat voor andere bewoners overkomt als een gebrek aan betrokkenheid en het gemis aan een actieve (positieve) bijdrage aan de wijk. Hun beoogde doorstroom staat een potentieel thuisgevoel in de weg.

“Het was een mooie wijk, maar zie hem langzaam steeds verder verpauperen.”

Bewoner via online vragenlijst

“Woon er veertig jaar, het gaat ieder jaar verder achteruit.”

Bewoner via online vragenlijst

Ben

Andere veel genoemde pijnpunten zijn een toename van criminaliteit en ervaren gevoel van onveiligheid, en vervuiling van de openbare ruimte. In de bewonersbeleving is dit een proces dat zichzelf versterkt: verloederend van het straatbeeld zorgt voor verder laks gedrag onder bewoners en een toename van criminele activiteit. Er is actieve inzet nodig om deze kwetsbaarheden aan te pakken: een wisselwerking tussen wijk, gemeente en andere lokale partijen waarbij ook meteen de kansen die in de wijk volop aanwezig zijn benut worden.

“Lombardijen was 15 jaar geleden nog echt een prachtwijk. Jammer dat het dat nu niet meer is.”

Bewoner via online vragenlijst

“Als kind al hier gewoond in 1962. Jaren weggeweest, maar wat is de wijk achteruit gegaan. De mensen maken er vaak een zootje van door niet op te ruimen, schoon te maken en verwaarlozing.”

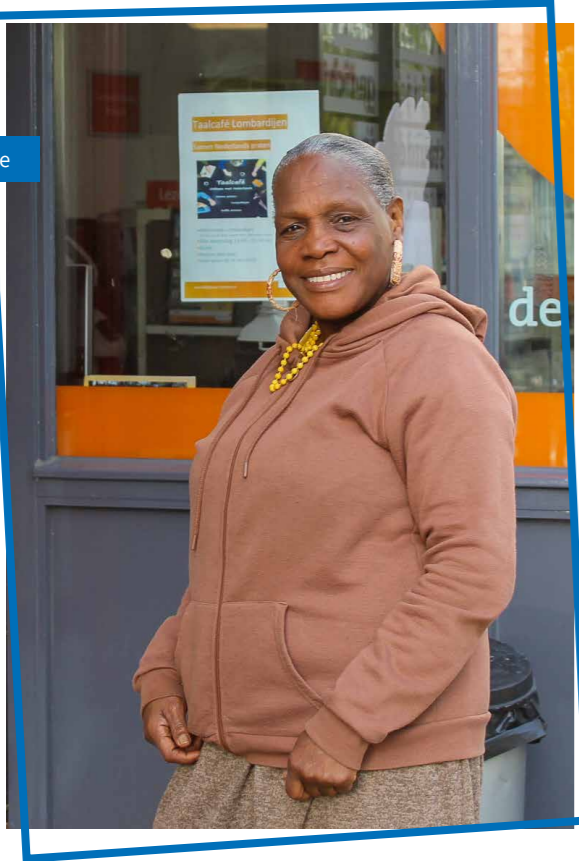
Bewoner via online vragenlijst

Buurtvaders

Diverse betrokken bewoners geven al het goede voorbeeld, zo houdt initiatief Buurtvaders zich bezig met de sfeer op straat, werkt Buurtmoeders aan talentontwikkeling en zet het Huurdersplatform zich in voor een schone, hele en veilige buurt en een woonvisie. Die woonvisie acht men nodig omdat de kwetsbaarheid van Lombardijen ook zichtbaar is in de woningvoorraad: er is veel achterstallig onderhoud aan woningen en de samenstelling van de voorraad is uit balans met veel sociale huur en koopwoningen met gemiddeld een relatief lage WOZ-waarde.

Orsine

“Een rustige, leuke wijk met veel groen. Heerlijk wonen met bijna alles op loopafstand.”

Bewoner via online vragenlijst

“It’s a very nice quiet neighbourhood in Rotterdam south with a park centrally situated in its heart.”

Bewoner via online vragenlijst

“Een groene wijk aan de rand van Rotterdam.”

Bewoner via online vragenlijst

Oase in de stad

Ondanks de dreigende achteruitgang heeft Lombardijen bewoners nog veel te bieden. De wijk biedt hen rust en heeft met het Spinozapark een duidelijk groen hart. De wijk heeft dorpsse karaktertrekken. Voor bewoners die meer levendigheid zoeken kan de wijk daardoor wat saai aanvoelen, maar voor hen is Lombardijen gelukkig dicht-bij grootstedelijke voorzieningen. De aanwezigheid van Station Lombardijen en de vele uitvalswegen bieden gevoelsmatig aansluiting met andere delen van Rotterdam en de rest van de Randstad. Tegelijkertijd is het voorzieningenaanbod ook op lokaal niveau al behoorlijk op orde. De Spinozaweg heeft een veelvoud aan winkels en horecavoorzieningen waar ook ontmoeting mogelijk is. Het zijn dergelijke plekken die de lijm kunnen vormen tussen de eilandjes die Lombardijen rijk is.

Spinozapark

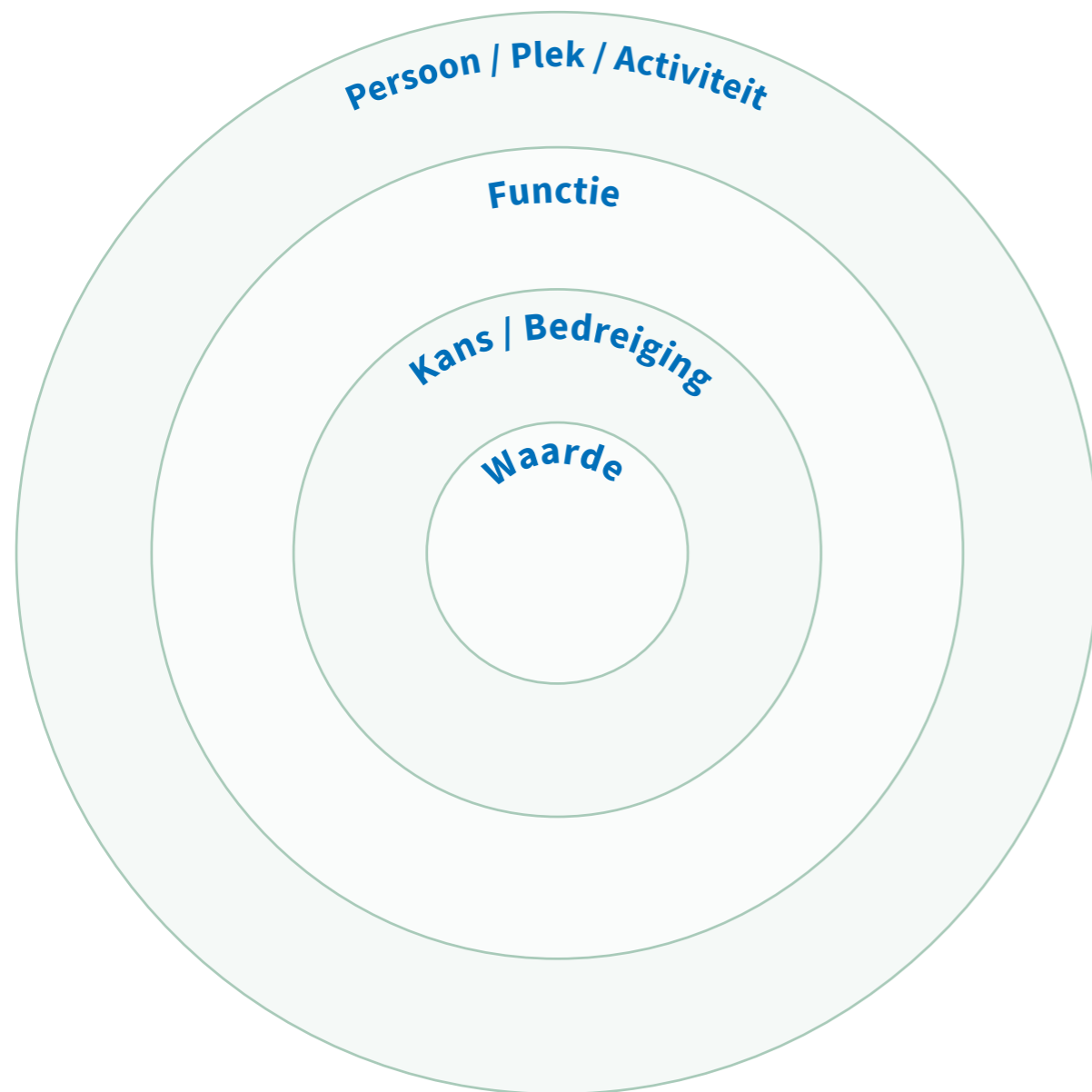

Kinderboerderij de Kooi

“Een groene en overzichtelijke wijk. Divers in etniciteit en sociale klasse (positief). Hier en daar verloederd, verpauperd, achtergesteld en gevaarlijk qua drukte en criminaliteit.”

OVER HET ONDERZOEK

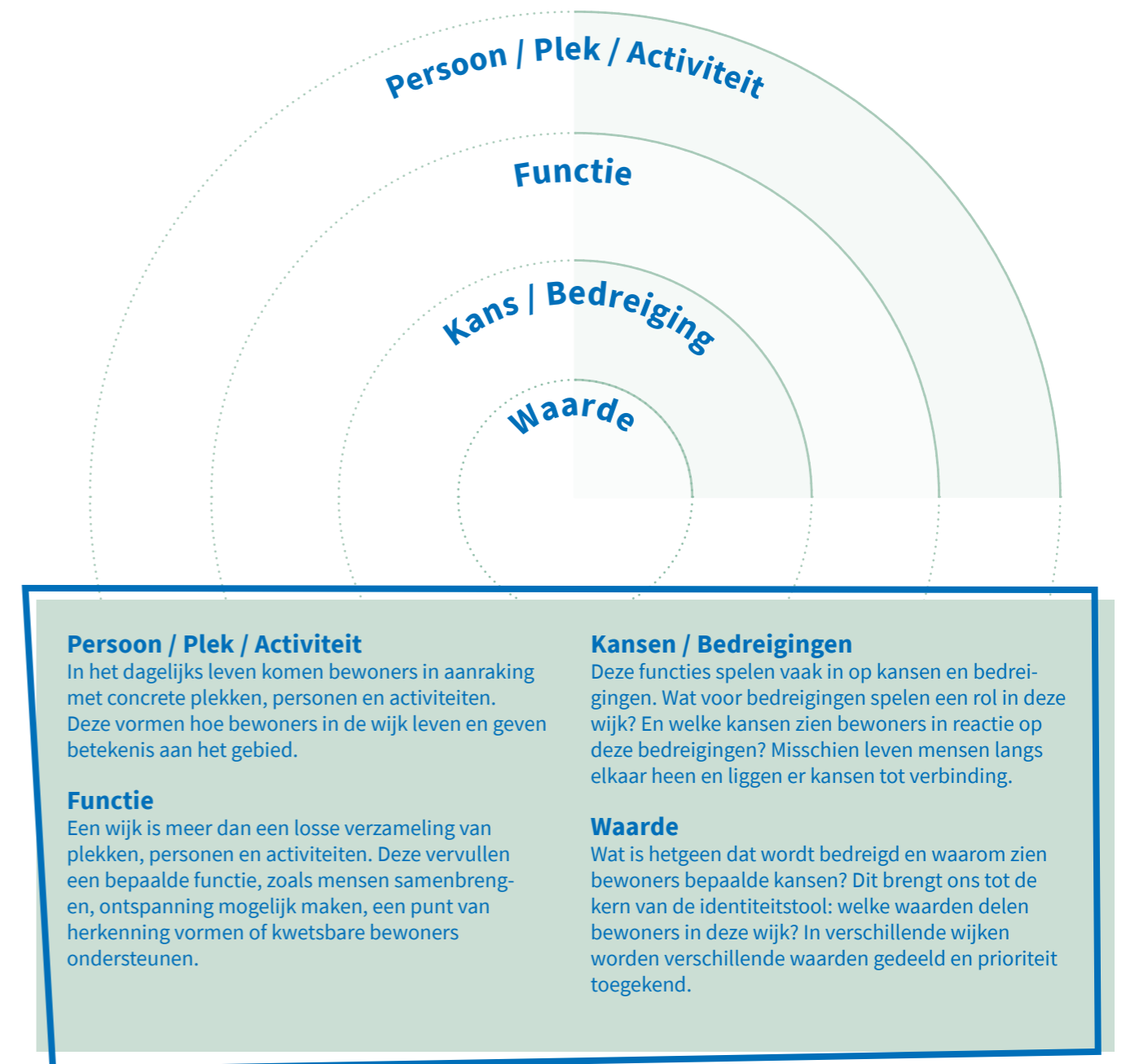

Methodiek

Om de identiteit(en) van de wijk in kaart te brengen is gebruik gemaakt van een gesprekstoel. Aan de hand van deze cirkelvormige tool, wordt het complexe begrip identiteit 'afgepeld' in vier lagen. Van concrete plekken, personen en activiteiten in de buitenste laag, tot de meer abstracte kern van de cirkel met gedeelde waarden. De beleving van bewoners vormt hierbij het startpunt.

De ingevulde tool is een snapshot van de wijkidentiteit(en) op dit moment door de ogen van bewoners. Dit beeld is per definitie onvolledig en in ontwikkeling; het is nooit af. Toch geeft het inzicht in identiteit(en) van een gebied. Wat vinden bewoners belangrijk en waarom? En hoe zien we dit terug in de wijk?

De cirkel kan op verschillende manieren gelezen worden. Zowel van buiten naar binnen als andersom. Plekken, personen en activiteiten zijn enerzijds een weerspiegeling van de onderliggende lagen. Ze worden gevormd door gedeelde waarden, kansen en bedreigingen van een wijk. Anderzijds zijn deze plekken, personen en activiteiten van invloed op de onderliggende lagen. Ze beïnvloeden hoe men in de wijk samenleeft en wat men belangrijk vindt. Deze relaties zijn niet altijd lineair; tussen de verschillende aspecten in de cirkel bestaan ook kruisverbindingen. Al deze verbindingen samen geven inzicht in de complexiteit van de identiteit(en) van de wijk.

Persoon / Plek / Activiteit

In het dagelijks leven komen bewoners in aanraking met concrete plekken, personen en activiteiten. Deze vormen hoe bewoners in de wijk leven en geven betekenis aan het gebied.

Functie

Een wijk is meer dan een losse verzameling van plekken, personen en activiteiten. Deze vervullen een bepaalde functie, zoals mensen samenbrengen, ontspanning mogelijk maken, een punt van herkenning vormen of kwetsbare bewoners ondersteunen.

Kansen / Bedreigingen

Deze functies spelen vaak in op kansen en bedreigingen. Wat voor bedreigingen spelen een rol in deze wijk? En welke kansen zien bewoners in reactie op deze bedreigingen? Misschien leven mensen langs elkaar heen en liggen er kansen tot verbinding.

Waarde

Wat is hetgeen dat wordt bedreigd en waarom zien bewoners bepaalde kansen? Dit brengt ons tot de kern van de identiteitstoel: welke waarden delen bewoners in deze wijk? In verschillende wijken worden verschillende waarden gedeeld en prioriteit toegekend.

VERHALEN LOMBARDIJEN

Ben

Gelukkig heeft Ben zijn postzegelruilhandel nog, gaat hij vaak papierprikken met een vriend van de Spinozaweg, is hij actief bij de bewonerscommissie van de Westertoren en bij Buurt Bestuurt. “Ik ben veel met de wijk bezig, want ik ben geen man die je thuis kan vinden. Ik ga vaak de wijk in en leg dan mijn oor te luisteren.”

“MENSEN ZOUDEN MEER MÉT ELKAAR MOETEN PRATEN. NIET ÓVER ELKAAR.”

De eenennegentigjarige Ben Monshouwer woont al 62 jaar in Lombardijen. Nog steeds met veel plezier, maar hij heeft de buurt wel sterk zien veranderen. “Als mensen niet met elkaar kunnen communiceren verdwijnt het saamhorigheidsgevoel.”

Het Dura-Coignet bouwsysteem: toen modern, nu oud

Na zijn huwelijk in 1960 trok Ben in op de Menanderstraat nummer 25. Al snel breidde zijn gezin uit en verhuisde hij naar een vierkamerwoning verderop in de straat. “In 1962 bouwde de Rotterdamse aannemer Dura Vermeer in de wijk 512 woningen, gebaseerd op het Dura-Coignet bouwsysteem: een bouwstijl die vooral tijdens de wederopbouw populair was”, vertelt hij. De specifieke huizen werden neergezet in IJsselmonde, Spijkenisse, Vlaardingen en Lombardijen. Hoewel de portiekwoningen destijds heel modern en luxe waren, werd in de jaren negentig het merendeel door kwaliteitsgebrek gesloopt. “Maar in Lombardijen zijn de meeste bouwblokken uit het Dura-Coignet cluster gemoderniseerd en aan de buitenkant geïsoleerd.”

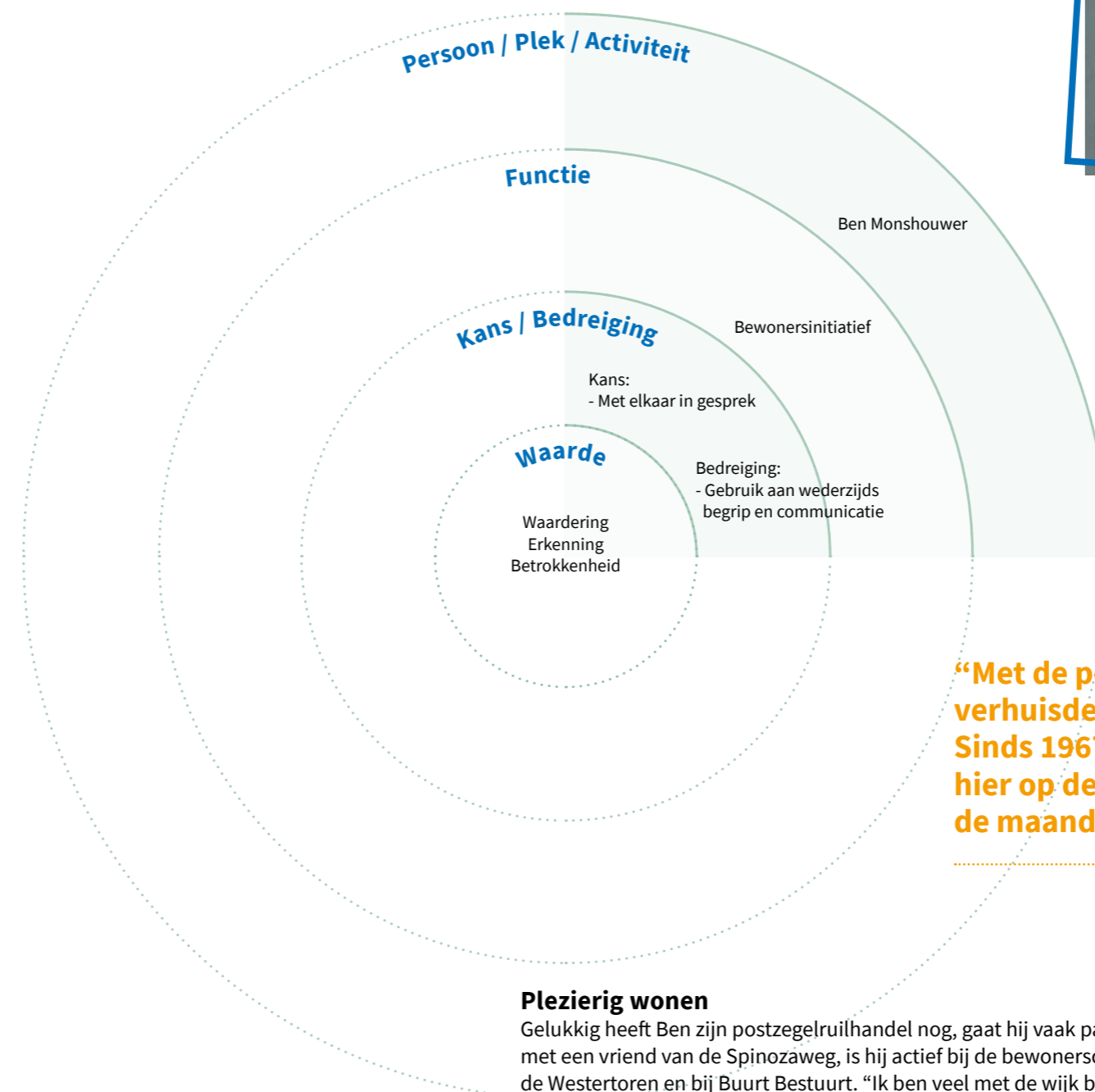
Postzegelruilbeurs

Ook het Huis van de Wijk was in aanbouw. “Dat heette toen nog Wijkgebouw Lombardijen”, zegt Ben. “Daar werden allerlei activiteiten georganiseerd door de klaverjasvereniging, de muziekvereniging, de carnavalsvereniging en de schaakvereniging. Het bruste hier echt.” Ben zat in de beheercommissie en had een bloeiende ruilhandel in postzegels. “Ook organiseerde ik rommelmarkten in het wijkgebouw en was ik voorzitter van het huurdersplatform. Helaas sloot het wijkgebouw voor al deze activiteiten.” Ben kijkt er met pijn op terug. “De gemeente wilde dat in het wijkgebouw plaats werd gemaakt voor jongeren. Wij moesten maar ergens anders heen. Met de postzegelruilbeurs verhuisden we naar de Oranjehof. Sinds 1967 komen verzamelaars hier op de eerste zaterdag van de maand naartoe, en nog steeds.”

Verandering door de jaren heen

Ben vindt zijn wijk door de jaren sterk veranderd, en niet altijd ten goede. Er zijn veel nieuwe bewoners gekomen en begrip en respect voor elkaar is er niet meer bij. Mensen kunnen niet met elkaar praten omdat ze elkaar niet verstaan. Bij de Turkse groenteboer zie ik alleen maar Turkse namen bij de groenten. Dat vind ik vervelend. Als mensen niet meer met elkaar kunnen communiceren verdwijnt het saamhorigheidsgevoel.” Ben heeft wel een goede oplossing. “Je ziet ‘s zomers weleens van die vliegtuigjes met grote spandoeken erachter. Daar zou ik heel groot WEB op willen zetten: Waardering, Erkenning en Betrokkenheid. Dat zijn drie punten die mensen voor elkaar moeten opbrengen. Maar dat is misschien een utopie”, lacht hij.

“Het enige wat hier ontbreekt is dat mensen mét elkaar moeten praten, niet óver elkaar.”

“Met de postzegelruilbeurs verhuisden we naar de Oranjehof. Sinds 1967 komen verzamelaars hier op de eerste zaterdag van de maand naartoe, en nog steeds.”

Plezierig wonen

Gelukkig heeft Ben zijn postzegelruilhandel nog, gaat hij vaak papierprikken met een vriend van de Spinozaweg, is hij actief bij de bewonerscommissie van de Westertoren en bij Buurt Bestuurt. “Ik ben veel met de wijk bezig, want ik ben geen man die je thuis kan vinden. Ik ga vaak de wijk in en leg dan mijn oor te luisteren.” Ondanks de vele veranderingen woont Ben nog met veel plezier in Lombardijen. “Ik ken hier veel mensen en geniet van mijn uitstapjes: papierprikken in het park en inkopen doen bij de Turkse groenteboer- en slager. Het enige wat hier ontbreekt is dat mensen mét elkaar moeten praten, niet óver elkaar.”

Spinozapark

Verderop zitten twee bewoners van seniorencomplex Het Lichtpunt op een bankje te genieten van de najaarszon. De één leunt op een rollator, de ander heeft een hondje op schoot. Het park ziet er prima uit, vinden de dames. Vooral bij speeltuin Pascal is het mooi groen en houden ze de boel schoon.

IN EEN SCHOON GROEN PARK KOMEN ALLERLEI SOORTEN MENSEN SAMEN

Het Spinozapark werd aangelegd in de jaren zestig en ligt in het hart van Lombardijen. In en rond het park vind je een mooi onderhouden plantentuin, twee basisscholen, het bekende poppodium Baroeg, een skatebaan, de Krajicek Playground, speeltuin Pascal en een dierenkliniek.

Een glimlach is niet vanzelfsprekend

“In mijn straat is voor kinderen niets te doen”, vertelt een buurtbewoner. Terwijl ze op een bankje zit, spelen haar kinderen op de sportapparaten in het park. “Deze plek en de speeltuin zijn fijn voor ze. Ik werk veel, dus hier kunnen we in onze vrije uren samen ravotten en uitwaaien.” Haar woonwijk is rustig en alle voorzieningen zijn in de buurt. Maar Lombardijen is geen sociale wijk, vindt ze. “Mijn burens zeggen geen gedag. Ik kom oorspronkelijk uit Arnhem en daar groet iedereen elkaar. Een glimlach maakt je dag toch goed. Maar hier is dat helaas niet vanzelfsprekend.”

Zwerfafval, maar geen afvalbakken

Verderop zitten twee bewoners van seniorencomplex Het Lichtpunt op een bankje te genieten van de najaarszon. De één leunt op een rollator, de ander heeft een hondje op schoot. Het park ziet er prima uit, vinden de dames. Vooral bij speeltuin Pascal is het mooi groen en houden ze de boel schoon. Maar steek je over richting de school en de straatjes, dan begint de verloederding. “De school moet het schoonhouden van de buurt als opvoeding meegeven. We begrijpen heel goed dat kinderen snoeppapiertjes hebben. Maar leer ze om die in de prullenbak te gooien. Ik heb de school aangesproken om daar verantwoordelijkheid voor te nemen.” De vrouw met het hondje is het ermee eens. “Maar de gemeente moet ook meer afvalbakken neerzetten”, zegt ze. “Als ik het poepie van mijn hond wil opruimen, weet ik niet waar ik het moet laten. Er is geen vuilnisbak.”

Krajicek Playground Pascal

Verderop in het park galmt harde muziek uit een speaker. Bij de Krajicek Playground Pascal organiseert Sportbedrijf Rotterdam een evenement waarbij ze sportaanbieders introduceren in de wijk. Zoals taekwondovereniging Abdel-Kwan die de kleintjes een workshop geeft. “De Krajicek Playground is uniek in Rotterdam”, vertelt sportconsulent Johan van den Berg. “Het sportcourt is voor alle wijkbewoners toegankelijk en gratis te reserveren. Het veld is overdekt en wordt netjes onderhouden. De Buurtvaders voetballen hier in de avond met de jongeren, waardoor de jongeren niet rondhangen of dingen slopen. Er is een gemoedelijke sfeer.”

Speeltuin voor jong en oud

De aangrenzende speeltuin Pascal wordt zeven dagen in de week beheerd door vrijwilliger Edlyn Ostiana. Daarnaast begeleidt ze jongeren vanuit de kinderbescherming. Haar groep jongeren verzamelt zich elke zaterdagochtend bij de speeltuin en gaat dan de wijk in om papier te prikken.

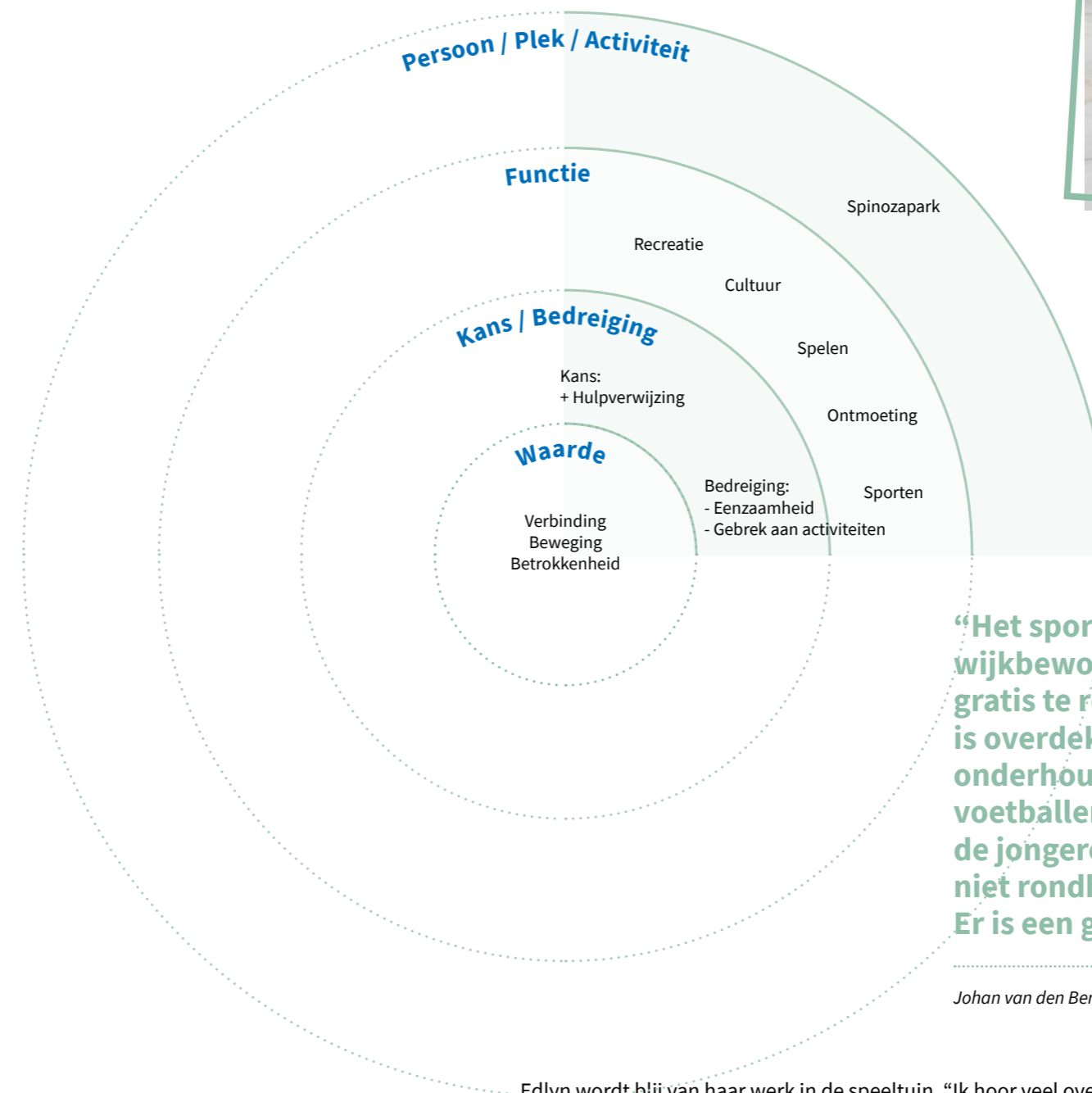
“Ik hoor veel over allerlei problemen en probeer te helpen door samen naar oplossingen te zoeken. Ik signaleer en verwijs door.”

Edlyn Ostiana

02

Spinozapark

“Het sportcourt is voor alle wijkbewoners toegankelijk en gratis te reserveren. Het veld is overdekt en wordt netjes onderhouden. De Buurtvaders voetballen hier in de avond met de jongeren, waardoor de jongeren niet rondhangen of dingen slopen. Er is een gemoedelijke sfeer.”

Johan van den Berg

Edlyn wordt blij van haar werk in de speeltuin. “Ik hoor veel over allerlei problemen en probeer te helpen door samen naar oplossingen te zoeken. Ik signaleer en verwijs door.” De speeltuinvereniging staat centraal in de wijk en wordt goed gebruikt. Ook door mensen die niet uit Rotterdam komen. “Er worden hier ICT-, computer- en telefoonlessen gegeven aan ouderen uit heel het land. De leerlingen met een beperking die afkomstig zijn van de basisscholen hiernaast zijn ook lid van de speeltuin. Hier komen allerlei soorten mensen samen.”

VOOR BOUWSPEELTUIN MAETERLINCK KOMEN MENSEN UIT HET HELE LAND

Bij Bouwspeeltuin Maeterlinck aan de Maeterlinckweg 61, kunnen kinderen zelf houten hutten bouwen en tenten opzetten in het tentendorp. Ook is er een skeltercircuit, een kabelbaan, een water- en zandgedeelte en organiseren vrijwilligers er leuke activiteiten.

Gevaarlijke Pascalweg

“De Bouwspeeltuin is speciaal opgericht voor wijkkinderen aan deze kant van de Pascalweg zodat ze niet hoefden over te steken naar speeltuin Pascal”, vertelt vrijwilliger Gert. “De Pascalweg is een levensgevaarlijke weg: er is geen zebra-pad en er zijn zelfs petitie gestart om stoplichten te plaatsen. Nu kunnen de kinderen aan deze kant veilig spelen en zelfs hutten bouwen met planken, spijkers en hamers en tenten opzetten met lakens en knijpers.”

Toegewijde vrijwilligers

“Alle uiteenlopende dingen die je hier kunt doen maakt onze Bouwspeeltuin uniek. Uit heel het land komen mensen naar ons toe”, zegt Linda, vrijwillig assistent-coördinator van de Bouwspeeltuin. Inmiddels bestaat de Bouwspeeltuin in Lombardijen alweer vijftig jaar en wordt de speeltuin gerund door toegewijde vrijwilligers. “We zijn een heel hecht team. Iedereen die er werkt kan zijn eigen kwaliteiten ontplooien”, aldus Linda. “Dat geeft een gezellige sfeer.”

Hutten afbreken en patat bakken

“Eerst was ik vrijwilliger in een speeltuin in IJsselmonde. Na een tijdje raakte mijn oudste zoon daar uitgespeeld en ging ik een kijkje nemen bij de Bouwspeeltuin. Ik vroeg of ik daar iets kon betekenen. Inmiddels stuur ik er alweer vijf jaar de vrijwilligers aan samen met coördinator Miranda. We houden met zijn allen toezicht, breken de gemaakte hutten af en rennen de kantine.” Ook Willie werkt als vrijwilligster bij de Bouwspeeltuin. “Dat er zo veel verschillende dingen te doen zijn maakt het een fijne werkplek”, vertelt ze. “Het ene moment sta ik een hut af te breken en dan weer patat te bakken in de kantine. Of ik help een kind dat is gevallen bij de skelterbaan.”

Wijkactiviteiten door Stichting KIDS

De Bouwspeeltuin is onderdeel van Stichting KIDS (Kinderen In De Speeltuinen) waar zeven speeltuinen in IJsselmonde onder vallen. Met een jaarabonnement of een dagkaartje heb je toegang tot alle speeltuinen. KIDS organiseert ook gezamenlijke wijkactiviteiten voor kinderen, zoals de ‘Keep it clean day’: een schoonmaakactie waarbij kinderen vanuit de verschillende speeltuinen de wijk in gaan met prikkers en knijpertjes om rommel op te ruimen. “Als ik kinderen hun snoeppapiertje op de grond zie gooien zeg ik er wat van. Maar meestal krijg je dan meteen een grote mond terug”, vertelt Linda. “Dit is een mooi initiatief om kinderen bewust te maken van zwerfafval in de wijk. Door een tekort aan vrijwilligers kon het dit jaar helaas niet door gaan, maar volgend jaar hopen we het weer op te pakken.”

“Mensen reageren dan met: ‘dit is zo fijn want zo kan ik toch nog weg met mijn kinderen. Want een dagje uit kunnen wij niet meer betalen’. Daar merk je het aan.”

Linda, vrijwilliger

persoon / Plek / Activiteit

Functie

Kans / Bedreiging

Waarde

Kindvriendelijkheid
Veiligheid
Betrokkenheid
Toegankelijkheid

Bedreiging:
- Armoede
- Inrichting openbare ruimte

Spelen

Maken

Activiteiten

Ontmoeting

Talent-ontwikkeling

Bouwspeeltuin Maeterlinck

03

Bouwspeeltuin Maeterlinck

“Alle uiteenlopende dingen die je hier kunt doen maakt onze Bouwspeeltuin uniek. Uit heel het land komen mensen naar ons toe.”

Linda, vrijwilliger

Wijkbewoners zijn welkom

Ook initiatieven van wijkbewoners zijn zeer welkom. “Er was bijvoorbeeld voor kinderen uit de wijk een activiteit ‘egelhuisjes maken’, opgezet door een bewoner uit de wijk. Zij zocht een ruimte om haar activiteit uit te voeren en die ruimte hebben wij.”

In de wijk heeft niet iedereen het breed

De inkomens van wijkbewoners zijn erg verschillend, valt Linda op. “Bij sommigen zie je echt wel armoede. Bezoekers zijn blij dat wij de producten in de kantine goedkoop houden. Mensen reageren dan met: ‘dit is zo fijn want zo kan ik toch nog weg met mijn kinderen. Want een dagje uit kunnen wij niet meer betalen’. Daar merk je het aan.”

“Ze wonen in flats en spelen daardoor te weinig buiten. Buitenspelen is juist belangrijk voor hun gezondheid en ontwikkeling. Daarom organiseer ik nu allerlei activiteiten op de woensdagmiddag waardoor kinderen buiten komen en met elkaar in contact.” Haar motto is: “Laat de kinderen kind blijven, zij zijn de toekomst van morgen.”

Orsine in het Huis van de Wijk

EEN SOCIALE DUIZENDPOOT MET VOELSPRIETEN

Met de intrek van Stichting SOL (Samen Ondernemend Leren) in het Huis van de Wijk in Lombardijen verwacht Orsine Muntslag snel verbetering in haar buurt. De stichting verbindt buurtbewoners met sociale netwerken; iets waar ook Orsine zich voor inzet.

Sociaal dier

“Ik ben een sociale duizendpoot met voelsprietten”, lacht Orsine. Sinds 1996 woont ze in Lombardijen en is er lid van de wijkraad. “Met en voor bewoners organiseer ik allerlei activiteiten in de wijk. Daarvoor luister ik goed naar wat er speelt, zodat ik kan inspelen op de behoeftes.” Een van de aandachtspunten waar Orsine zich voor inzet is de woonomstandigheden van veel kinderen in Lombardijen. “Ze wonen in flats en spelen daardoor te weinig buiten. Buitenspelen is juist belangrijk voor hun gezondheid en ontwikkeling. Daarom organiseer ik nu allerlei activiteiten op de woensdagmiddag waardoor kinderen buiten komen en met elkaar in contact.” Haar motto is: “Laat de kinderen kind blijven, zij zijn de toekomst van morgen.”

Samen leuke dingen doen

In het Huis van de Wijk kunnen kinderen op woensdag komen spelen, sporten en knutselen. Er is ook een kleine bibliotheek waar Orsine lezen stimuleert door voor te lezen. Soms maakt de groep een uitje naar de kinderboerderij of het theater. Ook de ouders worden intensief bij de activiteiten betrokken. “Het is niet de bedoeling dat de ouders thuis blijven tijdens de activiteiten. Ook voor de kinderen is het leuk als papa, mama, opa of oma meegaat. Zo ervaren de ouders of verzorgers wat hun kind meemaakt en kunnen ze er ‘s avonds aan de eettafel samen over praten.”

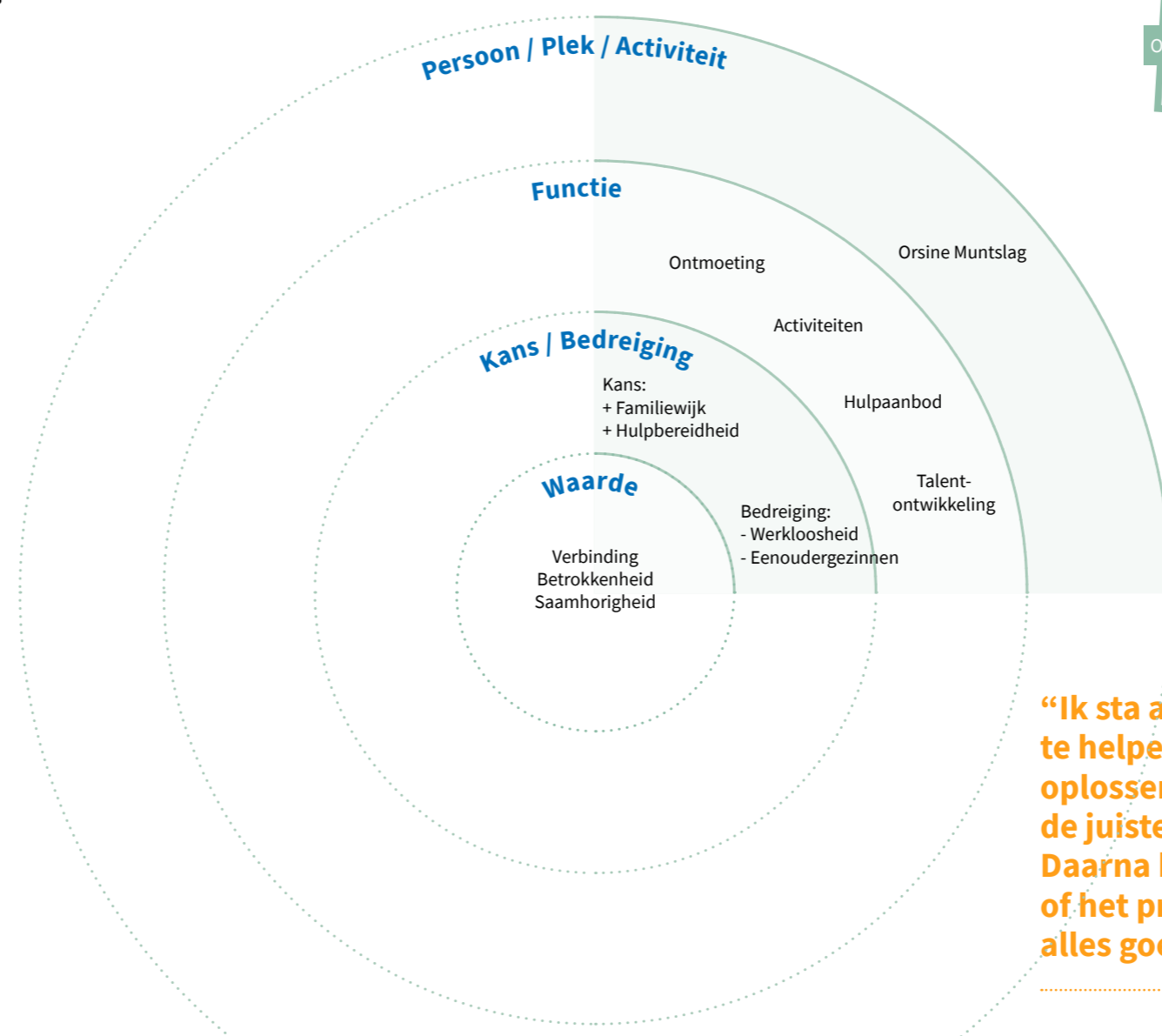
Altijd klaar om te helpen

Orsine ervaart Lombardijen als een echte familiewijk. “Het is ons kent ons als in een dorp”, zegt ze. Omdat iedereen haar kent, noemen buurtbewoners Orsine meestal buurvrouw of oma. Door haar interesse, inzet en sterke band met de wijk komen mensen naar haar toe met allerlei vragen. “Ik sta altijd klaar om mensen te helpen. Als ik het niet zelf kan oplossen, stuur ik ze door naar de juiste hulpverlener of instantie. Daarna hou ik contact om te zien of het probleem is aangepakt en alles goed verloopt.”

Kinderactiviteiten

Ook organiseert Orsine sinds 2012 kinderactiviteiten bij speeltuin Pascal. Ieder jaar maakt zij een activiteitenplanning voor het hele jaar. De activiteiten uitvoeren doet zij niet alleen. “Als er een activiteit is dan benader ik kort daarvoor spontaan mensen om te helpen. Iedereen wil altijd graag helpen omdat zij het belangrijk vinden om iets te doen voor hun wijk. Naast alle vrijwilligers worden de kinderactiviteiten mogelijk gemaakt dankzij Opzoomer mee, Stichting SOL, Stichting KIDS, de Petrakerk en enkele bewoners van de Zonnetrap.”

“Als mensen geen baan hebben, stimuleer ik ze om vrijwilligerswerk te doen. ... Ook komen ouderen vaak vertellen dat ze zich vervelen en willen ze dat er activiteiten voor hen worden bedacht. Ik heb goed nieuws, die komen er in het nieuwe jaar!”

“Ik sta altijd klaar om mensen te helpen. Als ik het niet zelf kan oplossen, stuur ik ze door naar de juiste hulpverlener of instantie. Daarna hou ik contact om te zien of het probleem is aangepakt en alles goed verloopt.”

Vrijwilligerswerk

In de wijk wonen veel alleenstaande moeders en is werkloosheid een groot probleem. “Als mensen geen baan hebben, stimuleer ik ze om vrijwilligerswerk te doen. Dan creëer je een netwerk waar je altijd iets aan hebt. Ook komen ouderen vaak vertellen dat ze zich vervelen en willen ze dat er activiteiten voor hen worden bedacht. Ik heb goed nieuws, die komen er in het nieuwe jaar!”

“IK WIL GRAAG DAT HET GOED GAAT IN MIJN WIJK. VEEL MENSEN WERKEN DAAR AAN.”

Elke vrijdag en zaterdag trekken de Buurtvaders vanuit Speeltuin Pascal in Lombardijen de wijk in. Met een eenvoudige praatje pot maken ze kennis met de jongeren uit de buurt en houden ze zo in de gaten als het mis dreigt te gaan.

“Lange tijd had je hier veel overlast van jongeren”, vertelt Abdel el Garmouhi, aanspreekpunt van het Buurtvadersproject in Lombardijen. “Er was veel drugsoverlast en je hoorde continu sirenes. Nu is het een stuk rustiger. De jongeren die toen overlast veroorzaakten zijn inmiddels volwassen en hebben kinderen. De generatie die er nu opgroeit wordt veel beter aangestuurd”, zegt Abdel. “We stimuleren onze jongeren om op z’n minst een MBO diploma te halen. Daar heb je wat aan, want zelfs als je broodbakker wil worden moet je een MBO diploma hebben.”

Herkenbaar in de wijk

De Buurtvaders zijn met hun groengele hesjes goed herkenbaar in de wijk. Ze wandelen door de straten en spreken jongeren aan die overlast veroorzaken of op het verkeerde pad dreigen te raken. “De jongeren zijn meestal respectvol naar ons toe. Ze kennen ons, want wij komen zelf uit de wijk. We weten wie zij zijn en bouwen een band met ze op. Als je ziet of hoort dat het bij iemand niet goed gaat dan ga je met die persoon in gesprek.”

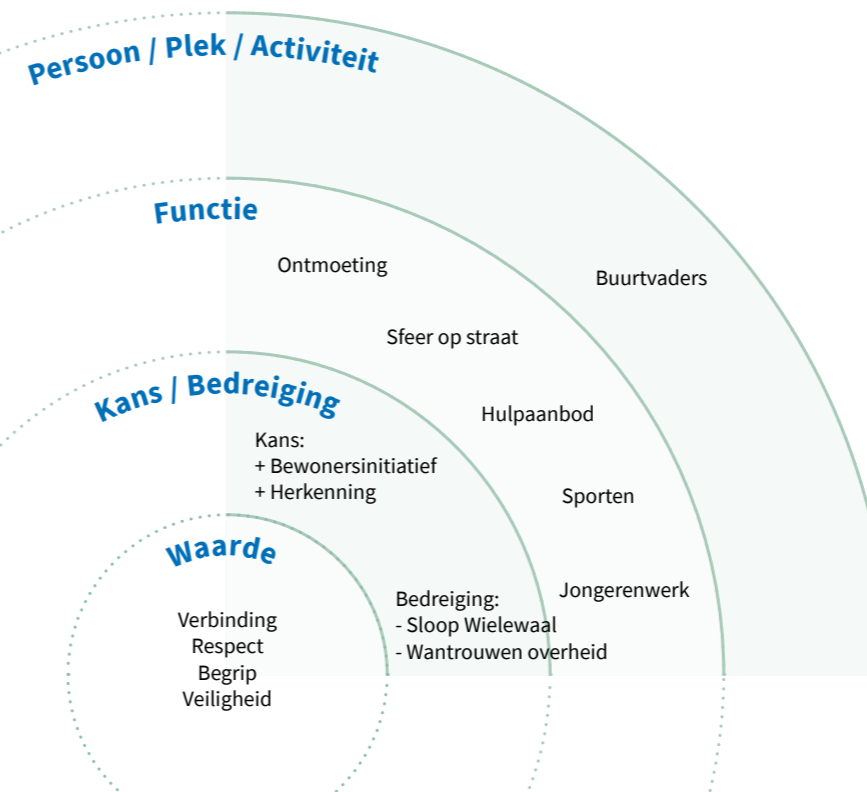
Meerdere nationaliteiten

De Buurtvaders organiseren voor de jongeren sportactiviteiten in de wijk, zoals zaalvoetbal en kickboksen. “Hoewel de jongens de meeste overlast veroorzaken, komen er ook meisjes naar het kickboksen. Gelukkig zorgen zij niet voor problemen”, lacht Abdel. De groep Buurtvaders bestaat nu voornamelijk uit Marokkaanse mannen, maar Lombardijen kent veel meer culturen. “In de toekomst willen we graag vaders met een andere afkomst bij ons project betrekken. Er wonen veel Antillianen in de wijk, dus het zou mooi zijn als de Antilliaanse vaders zich bij ons aansluiten.”

Werken aan verbetering

Naast zijn reguliere baan en het aansturen van het Buurtvadersproject – waarbij hij nauw contact houdt met de wijkagent, handhaving en gemeente – zit Abdel in Buurt Bestuurt. Hier stellen bewoners en professionals samen een top 3 op van problemen in de buurt om die als eerste aan te pakken. Ook wordt Abdel geregeld gevraagd om te helpen bij jongerenactiviteiten in het Huis van de Wijk. “Ik wil graag dat het goed gaat in mijn wijk. Daar wordt door veel mensen hard aan gewerkt. Woningen worden gerenoveerd en er is veel groen, dus de gemeente doet ook haar best.” Met de wijk komt het wel goed, denkt Abdel. “Ik merk en zie dat het de goede kant opgaat. Iedereen zit erboven op. Ik ben trots dat ik daar deel van uitmaak.”

“De jongeren zijn meestal respectvol naar ons toe. Ze kennen ons, want wij komen zelf uit de wijk. We weten wie zij zijn en bouwen een band met ze op. Als je ziet of hoort dat het bij iemand niet goed gaat dan ga je met die persoon in gesprek.”

“Ik wil graag dat het goed gaat in mijn wijk. Daar wordt door veel mensen hard aan gewerkt. Woningen worden gerenoveerd en er is veel groen, dus de gemeente doet ook haar best.”

Abdel

DE SPINOZAWEG: HET WINKELHART VAN LOMBARDIEN

Op de Spinozaweg komen wijkbewoners hun boodschappen doen, maken ze gebruik van de horeca en ontmoeten ze elkaar.

“Fijne plek om je boodschappen te doen, eigenlijk zijn alle belangrijke winkels aanwezig. Parkeren is wel een drama.”

Bewoner uit straatgesprekken

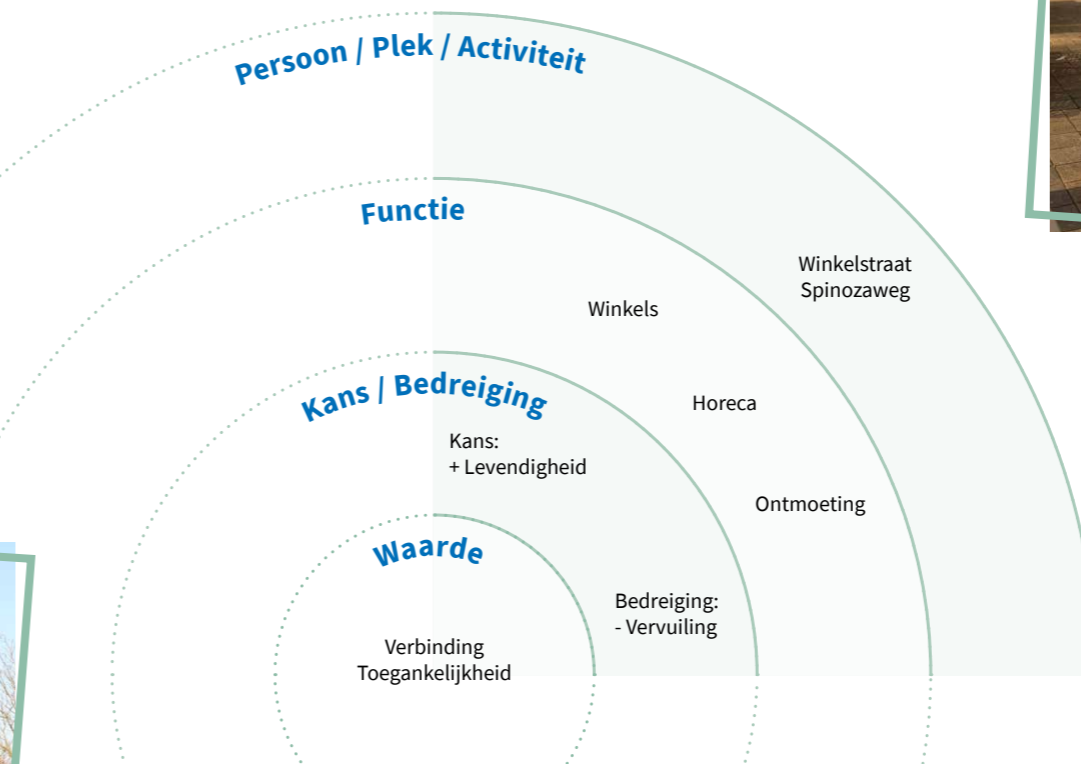
“Een prima winkelstraat, wel druk. Maar voor onze leeftijd (ouderen) is er wel meer behoefte aan klein ambachtelijk werk zoals een schoenmaker, een bakker die goed zijn vak verstaat, kledingherstelwerk.”

Bewoner uit straatgesprekken

“Ik vind het een prima winkelstraat op zich zelf. Kan er heerlijk winkelen, maar er is een probleem: het vele zwerfval op straat!”

Bewoner uit straatgesprekken

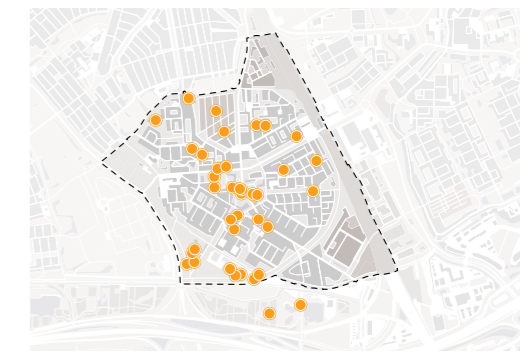

“Ondanks de te grote culturele verschillen heeft de Spinozaweg nog de oude waarden grotendeels weten te behouden.”

Bewoner uit online vragenlijst

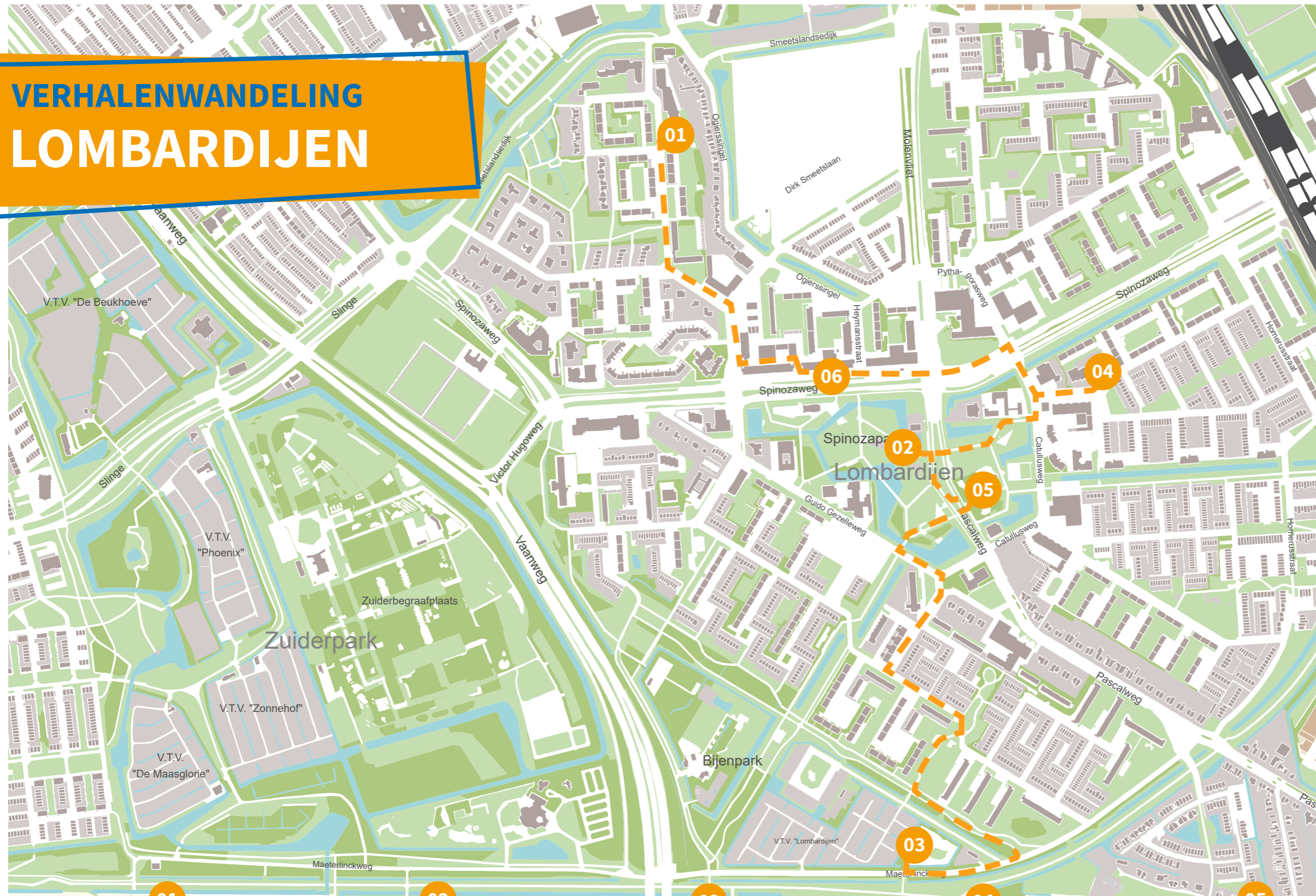
VERHALENWANDELING LOMBARDIEN

Hierboven zie je de plekken, activiteiten en mensen die genoemd zijn door bewoners in de zoektocht naar de wijkidentiteit(en). Op de routekaart hiernaast worden zes verhalen uitgelicht. Wandel er langs en leer de wijk nog beter kennen!

Het verhaal van de wijk is nooit af. Schrijf hieronder de namen van plekken, mensen of activiteiten die jij ook belangrijk vindt in de wijk.

- 07 _____
- 08 _____
- 09 _____
- 10 _____
- 11 _____

01

Ben Monshouwer

“Als mensen niet meer met elkaar kunnen communiceren verdwijnt het saamhorigheidsgevoel.”

Oranjehof, Immanuel Kantstraat 2

02

Spinozapark

Het park ziet er prima uit, vinden twee dames. “Maar ga je richting de school en de straatjes, dan begint de verloedering door vuil dat op straat wordt gooid.”

Spinozapark, Guido Gezelleweg 1802

03

Bouwspeeltuin Maeterlinck

“Bij sommigen wijkbewoners zie je echt wel armoede. Zij zijn blij dat wij de producten in de kantine goedkoop houden. Want een dagje uit kunnen ze niet meer betalen.”

Maeterlinckweg 61

04

Orsine Muntslag

In de wijk wonen veel alleenstaande moeders en is werkloosheid een groot probleem. “Als mensen geen baan hebben, stimuleer ik ze om vrijwilligerswerk te doen.”

Huis van de Wijk Lombardijen
Menanderstraat 89/90

05

Buurtvaders

“Ik merk en zie dat het met de wijk de goede kant opgaat. Iedereen zit erboven op. Ik ben trots dat ik daar deel van uitmaak.”

Speeltuin Pascal, Pascalweg 12

06

Spinozaweg

“Fijne plek om je boodschappen te doen, eigenlijk zijn alle belangrijke winkelsaanwezig. Parkeren is wel een drama.”

Spinozaweg

COLOFON

Lombardijen

Wijkidentiteit(en)

In opdracht van

Gemeente Rotterdam

In samenwerking met

Wijkraad Lombardijen

Uitvoering

Veldacademie
Waalhaven Oostzijde 1
3087 BM Rotterdam
info@veldacademie.nl | www.veldacademie.nl

Stichting Wijkcollectie
Willem Buytewechstraat 145
3024 XE Rotterdam
info@wijkcollectie.nl | www.wijkcollectie.nl

Uitgave

1^e uitgave, december 2022
©2022 Stichting Wijkcollectie | Veldacademie

Copyright

De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden, tonen en op- en uitvoeren onder de volgende voorwaarden:

Naamsvermelding De gebruiker dient de naam van Stichting Wijkcollectie en Veldacademie te vermelden. **Niet-commercieel** De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken. **Geen afgeleide werken** De gebruiker mag het werk niet bewerken.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/>

Onderzoeksteam

Eschwin Loos
Quirine van Thiel

Coördinatie

Eschwin Loos

Wijkanalyse

Eschwin Loos

Wijkreporter

Nicole van Dijk

Leonie Roukens

Hilia Dos Santos

Eindredactie verhalen

Cathelijne Beijn
Nicole van Dijk
Mariette van der Elburg

Vormgeving en beeldredactie

Quirine van Thiel
Minke Themans

Lotl Design - Marlies Bouman

Fotografie

Haroune Boufangacha

Hilia Dos Santos
Marijke Gips

LOMBARDIEN

Wijkidentiteit(en)

De identiteit van de wijk is altijd in beweging. Juist daarom is het waardevol om hier van tijd tot tijd een afspiegeling van in kaart te brengen. Stichting Wijkcollectie en Veldacademie hebben de krachten gebundeld en de identiteit(en) van de wijk Lombardijen in meerdere vormen in beeld gebracht. Het resultaat hiervan is deze rapportage.